

ter), kedélyes, koloratura, komika, komikus (pedáns és száraz), lyrai, naiva, naturburs (siheder), népszínmű, operanékes, operettbuffo, operetténekes, primadonna, soubrette, szalon-, szende, táncos, társalgási, tenorbuffo, tenorénekes, tragika. A modern rendezés nem ismer szerepköröket, csak egyéniségeket. Elvégre minden rendezőnek teljes egészében kellene tudnia azt, hogy a rendezendő anyag kivitele tekintetében mire számíthat és mily erővel rendelkezik? Amikor a rendező az új darabot elővasta, lelki szemei előtt az újdonságnak nemcsak teljes képét látja, hanem azt is, hogy a színpadi sikert a neki rendelkezésre álló eszközökkel mily módon érheti el. Természetesen számolni kell a körülményekkel, színészi egyéniségével, hogy a helyes kiosztás által már is eleve biztosítsa a darab sikerét. Régente kikötött szerepkörök szerint osztályozták a színészek egymást, a színésznek szerződése szerint bizonyos szerepkörhöz törvényes joga volt. Az ilyen kikötött szerepkörök mindig záró csavarát képezték a színész fejlődésének, mert ezek szerint X színész csak hősokeket, Y színésznő csak szendéket stb. tartozott játszani és mást nem. Nem is bátorkodott volna az igazgató mást játszatni vele. A modern rendezés ez ósdi, avult intézményeket elsöpri, mert garanciát lát a rendező művészi felfogásában, hogy helyesen meg tudja bírálni, kinek melyik szerep való és egyéniségének melyik a megfelelő. (V. ö. Szereposztály.)

(Ferenczi Frigyes.)

Szereplő, pontos meghatározása a színésznek, működés közben, szóval ha próbán vagy előadáson aktív részt vesz.

Szerepnemtudás. Ha a színésznek kevés idő áll rendelkezésre, hogy a szerepével alaposan elkészüljön, akkor a szerepnemtudás veszedelme fenyegeti. Ez a vidéki színészetben gyakran előforduló jelenség volt, elsősorban oly társulatnál, ahol sietős munkával kellett változtatósá tenni a műsort és így a tanulás lehetősége a minimális nivóra süllyedt. Érdekes feljegyeznünk az 1833 szept. 27-én kelt budai színházi törvény 14. pontját-

nak ide vonatkozó rendelkezését: „Aki szerepét nem tudja és a Játékban akár a maga szerepében akadozik, akár a vég-szavak el nem mondása vagy megváltoztatása által másnak elkésésére vagy beszédjének zavarodására okot ad, büntetetik a hibájához képest 20 váltó krtól 5 váltó frtig.” — A Nemzeti Színházban 1847 ápr. 17-én Jósika Miklós báró „Kordokubász” c. történeti drámája premierjén a színészek — tekintve, hogy a darab 8 próbára ment — nem tudták a szerepeiket. — Manapság is előfordul — elég gyakran, — hogy a színházak kitűznek egy darabot, azt gyorsan betanítják, de a végén észreveszik a — szerepnemtudás rémét. Miután a színház mégsem teheti kockára hírnevét, az utolsó pillanatban kénytelen elhalasztani a bemutató napját és a kommuniké ilyenkor természetesen nem a szerepnemtudással védekeznek, hanem — „technikai akadályok”-kal takaróznak.

Szereposztály. Régi stilusu kifejezése a színész munkakörének megjelölésére. Jelenti a szerepkört. Ez utóbbi ma ismertebb kifejezés. A „Szereposztály” a régi ujságokban gyakori kifejezés volt. (V. ö. Szakmakör. Szerepkörök.)

Szereposztás. Színésznyelven jelenti valamely szindarab szerepeinek kiosztási processzusát. A helyes szereposztás az igazi komoly színházi tudomány, ami nélkül a többi mind hiábavalóság. Jól kell játszani: ez a lényeg; jól pedig a színész csak a neki való szerepet játszhatja és a szerepet csak az játszhatja jól, akinek az egyénisége megfelelő rá. A jó szereposztás a siker biztosítója, tehát a hírnév öregbítője és a gágeemelkedés előmozdítója; viszont a helytelen szereposztás mindennek az ellenkezője. A szereposztás joga mindig az igazgatóé, de döntő szava van hozzá a szerzőnek, karmesternek, művezetőnek, rendezőnek is. A legjobb módszer az, hogy az igazgató is csinál egy szereposztási tervet, a szerző is, meg a rendező is, aztán összeülnek és megegyeznek annak az alapján. Mikor az igazgató a szerzővel és a rendezővel való megbeszélés után véglegesen eldöntötte a szereposztást,